

Биотопните дървета – важни за биоразнообразието

Автор(и): Растителна защита
Дата: 15.04.2021 Брой: 4/2021



Вече 85 години в началото на април се отбелязва Седмицата на гората, значението на зеленото богатство и полезните практики за опазване и съхранение на дървесните видове и биоразнообразието. Важна част от лесотехническите практики са стоящите живи и мъртви дървета – биотопните дървета със специални характеристики, които осигуряват местообитания за други живи организми.

Седмицата на гората се отбелязва у нас всяка първа пълна седмица на април още от 1925 година, когато е въведен осмият за България Закон за горите. На този закон дължим и учредяването на Първия празник на залесяването след Освобождението, когато страната ни страда от наводнения, ерозия и засушаване. През първата година на Празника на залесяването (12 април 1925 г.) са засадени 420 000 горски фиданки и са посетили 20 кг горски семена, на следващата година те са съответно - 3 120 000 броя и 208 кг семена. Честването се превръща в Седмица на гората през 1934 г. и включва разнообразни събития - от залесявания до беседи.

Неслучайно тази година мотото на Седмицата на гората (7-11 април 2021) е „Гората е здрава!“. Защото горите са източника не само на горското, животинското и човешкото здраве, те са и основният ключ за борбата с климатичните промени и все по-намаляващото биоразнообразие, необходимо за балансираното протичане на всички природни процеси. Горите са жизнената сила на нашето общество, защото по данни на Българското дружество за защита на птиците, те успяват да абсорбират около 2 милиарда тона въглероден диоксид всяка година, те са място за отдых и туризъм, а освен това осигуряват голяма част от питейната вода и доставят прехрана за голяма част от населението.



Биотопните дървета – важни за биоразнообразието

Дърветата в различните си етапи на развитие и съществуване остават главният компонент за правилното функциониране на естествените горски екосистеми. Важна част от лесотехническите практики са стоящите живи и мъртви дървета със специални характеристики, които осигуряват местообитания за други живи организми. Това са биотопните дървета, за които е важно да се знае, че нямат еднаква стойност по отношение на нуждите на отделните видове и различните организми.

Кои са основните видове биотипни дървета?

Дървета ветерани – стари дървета с размери, близки до максималния за съответния дървесен вид. От изключителна важност е тяхното значение за запазване на генетичното и видово разнообразие.

Дървета с хралупа – те осигуряват убежище и хранителна база за голяма група горски обитатели. Кълвачите имат изключително важна роля, тъй като създават хралупи, които са местообитание на видове вторични ползватели. В някои от хралупите се създават специфични микроклиматични условия, подходящи за развитието на конкретни насекоми.

Дървета със значително поритие от мъхове, лишей и гъби – това са стари дърветасъс специфично разположение и възраст, които създават благоприятни условия за развитието на посочените растителни видове по тях.

Дървета, в които части от короната са отделени от стъблото – те осигуряват пукнатини, цепнатини и пространства зад кората, използвани често за храна и гнездене. Така в свободното пространство под отделената кора могат да пребивават различни животински видове, като например горските дърволазки (*Certhia familiaris*) и горските зидарки (*Sitta europaea*), които градят там гнездата си.

Дървета с пречупен или разклонен връх, чадоровидна корона или големи клони – предоставят възможност на някои видове едри птици като орли, ястреби, чапли, щъркели и други да създават гнездата си върху короната им.

Високи надлесни (единични) дървета – те осигуряват добра видимост и често се използват от хищните птици в търсене на плячка. Те са особено ценни, когато са разположени в края на гората и граничат с открити пространства или водни басейни.

Дървета с признаци на използване от животински организми – наличието на хралупи, дупки, гнезда, остатъци от храна и други са индикатори, че дърветата са използвани от различни видове.

Дървета осигуряващи хранителна база – техните семена и плодове служат за храна на дивите животни.

Дървесни видове с единично участие в състава на насаждението – те спомагат за увеличаване на видовото разнообразие.

Групи дървета около влажни места или извори в гората – подобни места в гората създават уникални и често изолирани биофизични условия, които са важни за съществуването на редица мезофитни видове.

Групи дървета около находища на редки растителни видове – някои редки растителни видове със специфични екологични изисквания се нуждаят от непрекъснато наличие на дървета и горска среда.

Стоящи мъртви дървета – те играят важна роля във функционирането и производителността на горските екосистеми. Мъртвата дървесина е предпоставка за развитието на различни видове лишеи, мъхове, гъби и редица безгръбначни и гръбначни животни. За целите на устойчивото съвременно лесовъдство е препоръчително да се запазват групи от биотопни дървета, които образуват “острови на биоразнообразието”.

Добре е биотопните дървета или тези, които имат потенциал да станат такива, но все още нямат пълните характеристики, да бъдат обозначавани. Например в рамките на проект “Устойчиво управление на горите в натура 2000 зони в регион Смолян”, реализиран от федерация Зелени Балкани, са изработени шаблони със стилизиран силует на кълвач, който се използва от лесовъдите за означаване на биотопни дървета.